

ปัญหาการควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหา
ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545
Problems with the Control of the Accuse in the Narcotics Addict
Rehabilitation Act, B.E. 2545

รัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง*
Thatchapong Wongriantong

บทคัดย่อ

ด้วยการยอมรับแนวคิดของนักอาชญาวิทยาสมัยใหม่ที่ว่าผู้ติดยาเสพติดมิใช่อาชญากรแต่เป็น
ผู้ป่วยที่ต้องเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูให้หายจากอาการติดยาเสพติดโดยไม่ต้องรับโทษในทางอาญาประเทศ
ต่าง ๆ จึงได้ร่วมกันกำหนดให้มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและ
วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 The United Nation Convention against illicit Traffic
in Narcotic Drug and Psychotropic Substance, 1988 ขึ้นโดยมีข้อกำหนดให้ผู้ติดยาเสพติดต้อง
เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพให้กลับสู่สังคมตามปกติ โดยใช้กระบวนการยุติธรรมเป็น
เครื่องมือ ทั้งนี้ ประเทศต่างๆ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศมาเลเซีย ได้มี
การออกกฎหมายเพื่อบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อรองรับแนวคิดดังกล่าวด้วย

สำหรับประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีชื่อว่า พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้
ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 และได้นำมาตรการแทนการดำเนินคดีอาญา (Diversion) มาบังคับใช้ในชั้น
ก่อนการพิจารณา โดยให้พนักงานอัยการส่งชะลอการฟ้องเพื่อควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดไปเข้ารับการ
บำบัดฟื้นฟู ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าอำนาจในการส่งชะลอฟ้องดังกล่าว เป็นการขัดต่อหลักการชะลอฟ้อง
โดยทั่วไปและหลักการแบ่งแยกอำนาจกล่าวคือ การชะลอฟ้องพนักงานอัยการจะเป็นผู้พิจารณาสำนวน
คดี ถ้าการกระทำของผู้ต้องหา นั้นครบองค์ประกอบความผิด แต่ว่าการฟ้องคดีไปอาจเกิดผลเสียมากกว่า
ผลดี พนักงานอัยการอาจใช้ดุลยพินิจในการส่งชะลอฟ้องโดยบังคับให้มีการใช้วิธีการคุมประพฤติ
ผู้ต้องหาไว้ก่อนที่จะมีการฟ้องคดีผู้ต้องหาต่อศาลซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าการชะลอฟ้องโดยทั่วไป
พนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการส่งควบคุมตัวผู้ต้องหาเหมือนกับพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา
เสพติด พ.ศ.2545นอกจากนี้การควบคุมตัวบุคคลถือเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลอย่างหนึ่ง
ดังนั้นองค์กรที่จะใช้อำนาจในการส่งควบคุมตัวบุคคลได้ควรจะเป็นองค์กรตุลาการ

คำสำคัญ: ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา ผู้ถูกกล่าวหา มาตรการแทนการดำเนินคดีอาญา

*อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

To be concreted as the civilized countries have been accepted the ideal of the new criminologist that the narcotics addict is not a criminal but a patient who needs to rehabilitate from the narcotics addicted by no punishment in criminal law. Every country jointly enacted the United Nation Convention against illicit Traffic in Narcotic Drug and Psychotropic Substance, 1988. In this convention, it designated the narcotic user must get the rehabilitation program for returning back normally to the society by using the justice process as the instrument. In order that many countries such as USA, Australia Malaysia, there have been enacted. Laws for the treatment and rehabilitation of drug addicts to support this concept too.

For Thailand, it enacted the Narcotics Addict Rehabilitation Act, B.E. 2545 and it supersedes the criminal procedure before the trial starts by let the prosecutor to pre-trial diversion for control the narcotics addict to the rehabilitation. In the writer's opinion, the power to pre-trial diversion is against the general principle of the pre-trial diversion.

The principle the separation of powers is the pre-trial diversion when the prosecutor inspects the case and see that the act of the accused are completed the element of the offenses but to submit the lawsuit may cause the pro than the con, he then use his discretion to pre-trial diversion by the probation of the accused before the summit of the lawsuit to the court. If in the general case, the prosecutor has no power to control the accused as in the Narcotics Addict Rehabilitation Act, B.E. 2545. Moreover, the control of person is considered to the limitation of the freedom of the person; in this case, it should be the judicial authority to exercise this power.

Keyword: Rehabilitation of drug addicts, Accused, Diversion

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันว่ายาเสพติดเป็นภัยร้ายแรงต่อตัวผู้เสพและยังส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมในสังคมมากมาย เนื่องจากเมื่อมีการนำสารของยาเสพติดเข้าสู่ร่างกายแล้ว ผู้เสพจะไม่สามารถบังคับตัวเองได้ จึงทำให้เกิดอาชญากรรมตามมา นอกจากนี้หากผู้เสพไม่มีทรัพย์สินเพียงพอในการซื้อยาเสพติด ผู้เสพนมักจะก่ออาชญากรรมเพื่อหาเงินมาซื้อยาเสพติดซึ่งในอดีตที่ผ่านมาประเทศต่างๆจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือกล่าวคือ หากเจ้าหน้าที่จับตัวผู้ที่เสพยาเสพติดได้ เจ้าหน้าที่ต้องนำตัวบุคคลนั้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและต้องรับโทษจำคุก ซึ่งที่ผ่านมาผลปรากฏว่า ผู้เสพยาเสพติดไม่สามารถที่จะหายขาดจากการติดยาได้

ประเทศต่าง ๆ จึงได้คิดแก้ปัญหาในเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องวัตถุประสงค์การลงโทษว่าความผิดในบางประเภทผู้กระทำมิได้มีจิตใจชั่วร้ายอยู่ในการกระทำ ดังนั้นควรนำมาตราการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุก จากแนวคิดดังกล่าวทำให้ประเทศต่าง ๆ เปลี่ยนทัศนคติต่อผู้ติดยาเสพติดว่าเป็นผู้ป่วยมีข้อหาอาชญากรรม และควรให้โอกาสเข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แทนการรับโทษจำคุกปกติ ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงได้ร่วมกันกำหนดให้มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 (The United Nation Convention against illicit Traffic in Narcotic Drug and Psychotropic Substance, 1988) ขึ้นโดยมีข้อกำหนดให้ผู้เสพยาเสพติดต้องเข้ารับมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพให้กลับสู่สังคมตามปกติ

สำหรับประเทศไทยได้ออกกฎหมายชื่อว่า พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และได้นำมาตรการแทนการดำเนินคดีอาญา (Diversion) มาบังคับใช้ในชั้นก่อนการพิจารณาโดยมีกระบวนการพิจารณาพอสรุปได้ดังนี้ เมื่อผู้ใดต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง เพื่อให้ศาลพิจารณาส่งตัวผู้นั้นไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดยาเสพติด หากผลปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด ให้แจ้งผลไปให้พนักงานอัยการทราบ และพนักงานอัยการจะมีคำสั่งชะลอฟ้องไว้ก่อน (พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 22) เพื่อนำตัวผู้นั้นเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยมีระยะเวลาในการควบคุมตัวไม่เกินสามปี

อย่างไรก็ตามการควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามหลักการแบ่งแยกอำนาจแล้วการควบคุมตัวจะต้องกระทำโดยองค์กรตุลาการมิใช่องค์กรที่มาจากฝ่ายบริหารโดยพนักงานอัยการ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศมาเลเซียต่างให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยอำนาจศาลทั้งสิ้น

แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ในอดีตที่ผ่านมามาตรการสำคัญที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ มาตรการในการปราบปราม ซึ่งประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถจัดการติดยาเสพติดให้หมดไปได้ เนื่องจากมาตรการในการปราบปรามมุ่งจัดการเฉพาะกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด แต่ผู้ติดยาเสพติดแม้จะนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามปกติแต่ก็มีจำนวนน้อยที่จะหายขาดจากการติดยาเสพติด เนื่องจากไม่ได้รับการบำบัดให้เลิกจากการติดยา นักอาชญาวิทยาสมัยใหม่ได้มีแนวคิดว่า มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำการต่างๆ ได้อย่างอิสระ แต่การกระทำของมนุษย์ที่ปรากฏออกมานั้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ทํามนุษย์ถูกกดดันในการใช้เหตุผล และในบางครั้งการถูกกดดันดังกล่าวทํามนุษย์มีการตัดสินใจที่บกพร่อง และหันไปสู่การกระทำความผิด (ปรีดี เกษมทรัพย์ , 2531:หน้า 311-312) ดังนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิดนอกจากจะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกเจ็บปวดแล้วยังต้องให้โอกาสกับผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคมด้วย แต่แนวคิดดังกล่าวจะถูกนำมาใช้เฉพาะการกระทำความผิดโดยพลั้งพลาดไม่ได้กระทำความผิดร้ายแรง หรือมีความโหดร้ายนอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวยังกล่าวถึงผลเสียของการถูกลงโทษจำคุกด้วยกล่าวคือ การลงโทษจำคุกไม่ได้ช่วยให้มนุษย์กลับตัวเป็นคนดีเข้าสู่สังคมได้ เนื่องจากเมื่อผู้กระทำความผิดเข้าไปอยู่ในเรือนจำจะทำให้ถูกรับทราบว่าเป็นข้าศึกชี้ตารางจากสังคมและสังคมไม่ยอมรับ จึงต้องไปคบหาสมาคมกับพวกเดียวกันหันไปกระทำความผิดซ้ำ และกลับเข้ามาในเรือนจำใหม่ ในทางตรงกันข้ามการแก้ไขฟื้นฟูการกระทำความผิดจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ให้โอกาสคนกลับตัว โดยใช้มาตรการทางกฎหมายในการเลี้ยงโทษจำคุก เช่น การรอลงอาญา หรือการคุมประพฤติ ซึ่งแนวคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดกล่าวคือ ให้รัฐปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดในฐานะผู้ป่วยและให้โอกาสในการเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ผ่านมาตรการแทนการดำเนินคดีอาญาปกติ เพื่อให้ผู้นั้นกลับเข้าสู่สังคมและเพื่อการแสดงออกร่วมกันประเทศต่าง ๆ ร่วมกันลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 The United Nation Convention against illicit Traffic in Narcotic Drug and Psychotropic Substance, 1988 ที่มีข้อกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับมาตรการต่างๆ เช่นการบำบัดรักษา การดูแลในการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพ การกลับเข้าสู่สังคม นอกจากนี้คณะกรรมการ Bishop ซึ่งเป็นคณะกรรมการร่างกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศอังกฤษ ได้ให้ข้อสังเกตว่า “ผู้ติดยาเสพติดจะต้องได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้ป่วยซึ่งต้องการบำบัดรักษาในทางการแพทย์และไม่ใช่อาชญากรที่จะต้องถูกตำรวจคอยตามล่า” กล่าวโดยสรุป ในปัจจุบันแนวคิดในทางสากลเป็นที่ยอมรับว่าผู้ติดยาเสพติดมิใช่อาชญากรแต่เป็นผู้ป่วยประเภทหนึ่ง สมควรที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากสังคม (สมบุญ ประสพเนต 2525:หน้า 54)

มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

เมื่อมีการกล่าวหาว่าบุคคลใด เสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เสพและจำหน่ายยาเสพติดตามชนิดและปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้

พนักงานสอบสวนนำตัวส่งศาลเพื่อตรวจพิสูจน์ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ไปตรวจการเสพหรือการติดยาเสพติด ณ ศูนย์ควบคุมสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 19) หากผลการตรวจพบว่าผู้นั้นเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด และจะมีการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้แจ้งผลนั้นไปยังพนักงานอัยการ และให้พนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอฟ้องไว้ โดยให้มีการควบคุมตัวบุคคลนั้นเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 22 มาตรา 23) และถ้าผลการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นที่น่าพอใจแก่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ก็ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากความผิด และปล่อยตัวพร้อมแจ้งผลให้อัยการและพนักงานสอบสวนทราบ แต่ถ้าผลการฟื้นฟูสมรรถภาพไม่เป็นที่น่าพอใจให้ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไป (พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 33)

2. ความหมายของการควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กับ ความหมายของการกักขังและการคุมขังในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในหัวข้อนี้จะเป็นการเปรียบเทียบ การควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 กับการ กักขัง คุมขังในประมวลกฎหมายอาญา ว่ามีความหมายอย่างไร และเพื่อชี้ให้เห็นว่าองค์กรใดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควรจะเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าว

2.1 ความหมายของการควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การที่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอฟ้องผู้ติดยาเสพติด เพื่อควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พร้อมทั้งมีระบบการควบคุมมิให้หลบหนี (พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 22 มาตรา 23) นั้น กฎหมายดังกล่าว ไม่ได้ให้คำนิยามของการควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดไว้ แต่พอเทียบเคียงได้จากคำนิยาม หรือการกำหนดสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

1. คำนิยาม ในมาตรา 4 ที่กำหนดว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หมายถึง การใดๆอันเป็นการบำบัดรักษายาเสพติด และฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมถึงตลอดถึงการรักษาสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ซึ่งเสพยาเสพติดให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยไม่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติด

2. การกำหนดวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพ ใน มาตรา 23 กำหนดว่า ในกรณีจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ส่งตัวผู้นั้นเข้ารับการฟื้นฟูในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยกำหนดจากสถานพยาบาล สถานพินิจ สถานที่ราชการ หรือสถานที่อื่นที่รัฐมนตรีเห็นสมควร

3. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่าควบคุมหมายถึง เป็นการดูแล กำกับดูแล กักขัง กักหรือขังผู้ต้องหาในคดีอาญาไม่ให้เป็นอิสระ

2.2 ความหมายของ การกักขังและการคุมขังในประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (21) กำหนดว่า การควบคุม หมายถึง การคุม หรือกักขังผู้ถูกจับกุม โดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน การควบคุมในรูปแบบนี้ถูกนำมาใช้ในกรณีที่เจ้าพนักงาน (ฝ่ายบริหาร) มีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเพื่อไม่ให้หลบหนีโดยจะมีระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87) และหากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อทำการสอบสวน หรือฟ้องคดี กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บังคับให้ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาล (ฝ่ายตุลาการ) เพื่อให้ศาลออกคำสั่งขังประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (12) คุมขัง หมายความว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขัง หรือจำคุก การคุมขังในรูปแบบนี้จะเป็นการลงโทษโดยผู้พิพากษา (ฝ่ายตุลาการ) เท่านั้นเพื่อที่จะนำ ตัวผู้กระทำความผิดไปอยู่ในเรือนจำ หรือสถานที่ที่กักขัง ในที่อาศัยของผู้กระทำความผิด

จากการพิจารณาถึงการควบคุมตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การควบคุม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การคุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา จะเห็นว่าการควบคุมกับการกักขังและคุมขังจึงมีความหมายเดียวกัน

3. หลักการแบ่งแยกอำนาจกับการควบคุมผู้ติดยาเสพติด

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงหลักการแบ่งแยกอำนาจของ Montesquieu เพื่อใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ว่าอำนาจการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้นควรกับฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายตุลาการ

3.1 หลักการแบ่งแยกอำนาจ

ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมีการแบ่งแยกอำนาจบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการออกจากกันอย่างชัดเจน คือ คณะรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ และศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ คณะรัฐมนตรีจะไปใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือตุลาการไม่ได้ สำหรับในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลหลักการนี้จะกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี และหากพบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดศาลก็จะพิพากษาลงโทษโดยการจำกัสดเสรีภาพของนั้นอันถือว่าศาลเป็นองค์กรเดียวที่มีอำนาจเด็ดขาดทางกฎหมาย องค์กรอื่นจะไปใช้อำนาจทางตุลาการได้ไม่ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการพิพากษาลงโทษในทางอาชญาวิทยาแล้วถือเป็นการแก้แค้นทดแทนปราบปรามมิให้เกิดการกระทำความผิด และการพิพากษานี้ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายในทางอาญาดังนั้นการที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะชี้ขาดลงโทษบุคคลใด จะต้องมีความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร หรืออำนาจอิทธิพลภายนอก นอกจากนี้รัฐต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิ เสรีภาพของบุคคล (รัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง, 2560: หน้า 93) ดังนั้นหากมีการรวบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จอยู่ที่องค์กรเดียวนั้นจะก่อให้เกิดการกดขี่ข่มเหงจากผู้ครองอำนาจ ทำให้ราษฎรขาดหลักประกันต่อความเสี่ยงในการถูกใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

3.2 การควบคุมผู้ติดยาเสพติด

การที่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งชะลอฟ้องและสามารถควบคุมผู้ติดยาเสพติดไปยังสถานบำบัดฟื้นฟูซึ่งถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพอย่างหนึ่งและมีลักษณะเหมือนการลงโทษในทางอาญา ดังนั้นจึงเป็นการเบี่ยงเบนการใช้อำนาจตุลาการและให้อำนาจฝ่ายบริหารเท่ากับการใช้อำนาจตุลาการ

4. การชะลอฟ้องในคดีอาญากับการชะลอฟ้องในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ในหัวข้อนี้จะเปรียบเทียบความหมายของการชะลอฟ้องในคดีอาญาทั่วไปที่นานาอารยประเทศนำไปใช้กับการชะลอฟ้องในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

4.1 การชะลอฟ้องในคดีอาญา

การชะลอการฟ้องเป็นมาตรการการเบี่ยงเบนคดีผันผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากรัฐต้องการให้ลดปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและนักโทษล้นเรือนจำ และต้องการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดไม่เสียประวัติจากการถูกพิพากษาจำคุกส่วนความหมายและมาตรการบังคับของการชะลอฟ้องนั้น นานาอารยประเทศที่นำหลักการนี้ไปใช้ต่างให้ความหมายและมาตรการบังคับของการชะลอฟ้อง ดังนี้การชะลอฟ้องตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Suspension of Prosecution เรื่องที่พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีที่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด โดยใช้วิธีการคุมประพฤติผู้ต้องหาไว้ก่อนที่จะมีการฟ้องคดีผู้ต้องหาต่อศาล ซึ่งการคุมประพฤตินั้น จะเป็นการให้ผู้ต้องหามารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว โดยไม่มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาแต่อย่างใด

4.2 การชะลอฟ้องในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

สำหรับหลักการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 แม้จะมีเจตนารมณ์ที่ดีที่จะเอื้อประโยชน์อย่างมากกับผู้ติดยาเสพติด แต่บทบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารโดยพนักงานอัยการในการบังคับผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมทางศาล และโดยเฉพาะมาตรการชะลอฟ้องภายใต้บทบัญญัตินี้ที่กำหนดให้มีการควบคุมตัวบุคคลด้วย ซึ่งต่างจากมาตรการชะลอฟ้องทั่วไปที่กำหนดให้มีการมารายงานตัวต่อเจ้าพนักงาน จึงอาจพิจารณาได้ว่าการให้อำนาจฝ่ายบริหารเข้ามามีอำนาจทำการพิจารณาอรรถคดีชี้ขาดความผิดและลงโทษทางอาญาแก่บุคคลได้เอง

5. รูปแบบและมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในต่างประเทศ

หลักเกณฑ์การดำเนินคดีอาญา (Diversion) เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยหลีกเลี่ยงหรือเบี่ยงเบนไม่นำกระบวนการยุติธรรมตามแบบพิธีปกติ (Tradition or Typical Justice System) มาใช้กับผู้กระทำความผิดให้ครบทุกขั้นตอน แต่ใช้มาตรการอื่นแทน เพราะถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยต้องแก้ไขฟื้นฟู เพราะผู้ติดยาเสพติดมิได้มีจิตใจชั่วร้ายหรือมีเจตนาร้าย อยู่ในกรกระทำแต่ได้กระทำความผิดด้วยเหตุบางประการหรือได้กระทำความผิดตามกฎหมายบางอย่างที่มีได้เป็น

ความผิดในตัวเอง (Mala Prohibita) การดำเนินการโดยวิธีการแทนการดำเนินคดีอาญานี้ย่อมสามารถเอื้อประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีมากที่สุด (Rebert L. Smith, 1978: P 16-18) โดยประเทศต่าง ๆ ก็มีวิธีการเบี่ยงเบนคดีเพื่อบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในแต่ละชั้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแตกต่างกัน โดยพิจารณาจากหลัก Habeas Corpus ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

5.1 มาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกา

มาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม The Narcotic Addict Rehabilitation Amendments of 1971 (หรือกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ปี 1971) ที่เป็นกฎหมายที่พัฒนาขึ้นมาจากความล้มเหลวในการใช้กฎหมายที่มุ่งเน้นแต่การปราบปราม (Supply reduction) แต่ละเลยผู้ติดยาเสพติดไป โดยกฎหมายนี้เป็นการผสมผสานระหว่างศาสตร์แห่งระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับระบบการบำบัดรักษา ซึ่งกำหนดหลักการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาทั้งที่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญาและผู้ติดยาเสพติดที่ยังมิได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาอย่างอื่นด้วย ให้ได้รับการบำบัดรักษาเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ อันเป็นการป้องกันสังคมให้พ้นจากอาชญากรรมและการกระทำความผิดซึ่งเป็นผลมาจากการติดยาเสพติดด้วย

การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในกรณีที่มีได้มีการกระทำความผิดอาญาอย่างอื่น ภายใต้ The Narcotic Addict Rehabilitation Amendments of 1971 มีดังนี้

ก) การพิจารณาเบื้องต้น(The Narcotic Addict Rehabilitation Amendments of 1971 section 3412)

(1) เมื่อผู้ติดยาเสพติดสมัครใจหรือประสงค์ที่จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือญาติพี่น้องของผู้ติดยาเสพติดอาจยื่นคำร้องขอต่ออัยการเพื่อขอเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูอาการติดยาเสพติดในสถานพยาบาลก็ได้

(2) หลังจากอัยการได้รับคำร้องแล้ว มีเหตุอันเชื่อได้ว่าบุคคลในคำร้องเป็นผู้ติดยาเสพติดจริง และมีเหตุผลที่ควรเชื่อได้ว่าสถานบำบัดรักษาของรัฐจะไม่ยอมรับผู้นั้นเข้ารับการรักษาบำบัดให้อัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ส่งตัวผู้ติดยาเสพติดไปควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อบำบัดรักษาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ของอัยการแล้วศาลจะสั่งให้ผู้ติดยาเสพติดมาปรากฏตัวต่อศาล เพื่อให้คณะแพทย์ตรวจตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้และถ้าต้องการรับฟังพยานหลักฐาน ศาลจะทำสำเนาคำร้องขอนั้นและมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ส่งไปให้ผู้ติดยาเสพติดโดยตรง

ข) การพิจารณาคดีในศาล (The Narcotic Addict Rehabilitation Amendments of 1971 section 3413)

ภายหลังจากนำตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าติดยาเสพติดมาพบศาล และศาลจะได้บอกกล่าวแก่ผู้ติดยาเสพติดในเรื่องสิทธิที่จะได้รับคำปรึกษาทุกขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาลทันทีที่มาปรากฏตัวต่อศาล ศาลจะแต่งตั้งแพทย์สองคน ซึ่งอาจเป็นจิตแพทย์ 1 คน ให้ทำการตรวจพิสูจน์ และศาลอาจสั่งให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าติดยาเสพติดไปอยู่ในความควบคุมของผู้อำนวยการ

โรงพยาบาลในระยะเวลาไม่เกินสามสัปดาห์ เพื่อคุมขังในโรงพยาบาลที่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดจริงหรือไม่ และแพทย์ต้องทำรายงานส่งตามที่ศาลกำหนดถ้ารายงานของแพทย์ชี้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าติดยาเสพติดเป็นผู้ติดยาเสพติดจริงและจะต้องได้รับการบำบัดรักษาหรือตามรายงานของแพทย์ที่เสนอมาไม่สามารถสรุปผลได้ ศาลจะต้องจัดให้มีการสืบเพื่อรับฟังพยานโดยทันที ศาลจะออกหมายนัดเวลาและสถานที่ในการรับฟังพยานหลักฐานไปยังผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดและทนายของผู้นั้น และหมายนัดจะต้องแจ้งให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดยื่นข้อเสนองานของเขาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำบอกกล่าวสิทธิเพื่อให้ผู้นั้นทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับรายละเอียดที่เขาถูกกล่าวหา ซึ่งคณะลูกขุนได้ตัดสินว่าเขาเป็นผู้ติดยาเสพติด

ค) การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด(The Narcotic Addict Rehabilitation Amendments of 1971 section 3414)

ถ้าศาลรับฟังพยานหลักฐานแล้วตัดสินว่า บุคคลนั้นเป็นผู้ติดยาเสพติดที่จะต้องได้รับการบำบัดรักษา ฟันฟูสมรรถภาพผู้ติดยาศาลจะสั่งให้ส่งตัวผู้ป่วยให้โรงพยาบาลเพื่อควบคุม ดูแลและทำการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล ทั้งนี้ หากบุคคลดังกล่าวนั้นจะถูกควบคุมขังเป็นเวลาหกเดือน เว้นแต่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ป่วยได้รับการรักษาอาการติดยาเสพติดและได้รับการแก้ไขฟันฟูสมรรถภาพแล้วอาจปล่อยตัวผู้ป่วยก่อนครบกำหนดระยะเวลาหกเดือนได้

กล่าวโดยสรุป มาตรการในการสั่งให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาฟันฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นอำนาจของฝ่ายตุลาการ

5.2 มาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศออสเตรเลีย

มาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศออสเตรเลียภายใต้ Sentencing Act 1991 ของประเทศออสเตรเลียได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการบำบัดอาการหรือถอนพิษยาเสพติด โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อการรอกการลงโทษผู้ติดยาเสพติดว่า หากพบจำเลยเป็นผู้เสพยาเสพติด ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษา ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้มีการตรวจสอบหาสารเสพติดอาจกำหนดแนวทางในการควบคุมสอดส่องและบำบัดรักษา (Direction Concerning the Supervision and Treatment) กล่าวคือ ถ้าในระหว่างพิจารณานั้นพบว่า บุคคลใดกระทำความผิดกฎหมายจริงและศาลได้มีความเห็นบุคคลนั้นมีอาการผิดปกติทางจิต และจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยแล้ว และเมื่อศาลได้รับคำรับรองหรือยืนยันจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วศาลอาจจะมีคำสั่งส่งเข้าสถานพยาบาลชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งไม่เกินเจ็ดสิบสองชั่วโมง เพื่อทำการประเมินวินิจฉัยเบื้องต้น เพื่อออกคำสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษา (Sentencing Act 1991, section 90)

กล่าวโดยสรุป มาตรการในการสั่งให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาฟันฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศออสเตรเลีย เป็นอำนาจของฝ่ายตุลาการ

5.3 มาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศมาเลเซีย

มาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศมาเลเซียได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายเฉพาะ 2 ฉบับ คือ (1) The Dangerous Ordinance 1952 ซึ่งต่อมาได้มีกฎหมายมาแก้ไขเพิ่มเติมอีก

หลายฉบับ ได้แก่ Dangerous Drug (Amendment) Act 1975, 1977, 1984 และ (2) Drug Dependents (Treatment and Rehabilitation) Act 1983 หลักการของกฎหมาย The Dangerous Ordinance 1952 ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย Drug Dependents (Treatment and Rehabilitation) Act และ Dangerous Drug (Amendment) Act 1975, 1977, 1984 section 25) โดยกฎหมายทั้งสองฉบับได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์หรือเจ้าพนักงานตำรวจที่มีศรัทธาไม่ต่ำกว่าสิบตำรวจเอกหรือนายเวรประจำสถานีตำรวจเข้าควบคุมบุคคลใดๆ ที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ติดยาเสพติดและนำให้นำบุคคลนั้นส่งต่อศาลภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง หากศาลเชื่อว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ติดยาเสพติด ศาลอาจสั่งให้คุมขังบุคคลนั้น และให้มีการตรวจสอบทางการแพทย์ ทั้งนี้ หากผลการตรวจปรากฏว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ติดยาเสพติด ให้ศาลสั่งให้ผู้นั้นเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในศูนย์ฟื้นฟู เป็นเวลาหกเดือน เมื่อผู้ติดยาเสพติดได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว ยังจะต้องอยู่ภายใต้การติดตามผลภายหลังการรักษาจากเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์อีกเป็นระยะเวลาสองปี

กล่าวโดยสรุป มาตรการในการสั่งให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยมาเลเซีย เป็นอำนาจของฝ่ายตุลาการ

6. การควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

จากพิจารณาถึงความหมายของการ ควบคุมตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การควบคุม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การคุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา ในหัวข้อที่ 2.2 จะเห็นว่า การควบคุมกับการกักขังและคุมขังจึงมีความหมายเดียวกัน หากพิจารณาให้ถี่จะเห็นว่า การที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้อำนาจกับฝ่ายบริหารโดยเจ้าพนักงานในการควบคุมตัวผู้ต้องหาจะมีระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87) เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้หลบหนี และเป็นการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแต่ไม่ใช่ควบคุมตัวเพื่อทำการสอบสวนการควบคุมและต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำความผิดหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่ออันตรายประการอื่นด้วย ซึ่งการควบคุมถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ โดยหลักการแล้วการควบคุมของฝ่ายบริหารโดยเจ้าพนักงานเป็นข้อยกเว้นและต้องมีกฎหมายบัญญัติ และจะต้องนำมาให้ศาลพิจารณาถึงสาเหตุที่จะควบคุมโดยเร็ว กล่าวคือ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง การควบคุมนี้ให้ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีอาญาเข้ามาตรวจสอบการควบคุมว่าเป็นการควบคุมโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพราะฉะนั้นบทบัญญัติเรื่องควบคุมจึงเป็นการบัญญัติกลไกประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนทั้งสิ้น(จิรนิติ หะวานนท์, 2543: หน้า 53) นอกจากนี้อัลเบิร์ต เวนน์ ไดซี Albert Venn Dicey นักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษ ในหนังสือกฎหมายรัฐธรรมนูญ The Law of Constitution ว่าการปกครองที่ฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจอำเภอใจ คือ เป็นการปกครอง ซึ่งบุคคลไม่อาจถูกลงโทษหรือถูกบังคับตามกฎหมายให้ต้องรับโทษทางร่างกาย ทางทรัพย์สิน นอกจากจะเป็นผลของการละเมิดกฎหมายโดยชัดแจ้งซึ่งต้องได้รับการพิสูจน์แล้วตามวิธีพิจารณาทางกฎหมายต่อหน้าศาลยุติธรรมของประเทศเป็นผู้พิจารณาพิพากษา กล่าวโดยสรุป การที่พนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอฟ้องผู้ติด

ยาเสพติด เพื่อควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พร้อมมีระบบควบคุมไม่ให้หลบหนี ถือว่ามีลักษณะเกี่ยวกับการกักขัง คุมขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายอาญา

อภิปรายผล

เมื่อเปรียบเทียบมาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 กับ The Narcotic Addict Rehabilitation Amendments of 1971 ของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นว่า กฎหมายทั้งสองฉบับมีแนวคิดในการมุ่งเน้นที่จะแก้ไขผู้ติดยาเสพติดมากกว่าการลงโทษ แต่องค์ประกอบในส่วนปลีกย่อยของกระบวนการแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้ติดยาเสพติดจะถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่จะเบี่ยงเบนออกไปในชั้นศาล (Probation) กล่าวคือ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาลต่างมีบทบาทและทำหน้าที่ตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยจะเห็นว่าเกือบทุกขั้นตอนจะต้องผ่านการพิจารณาหรือการใช้อำนาจของศาล เนื่องจากการบังคับบำบัดเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพซึ่งบุคคลเพราะต้องยอมรับว่ามาตรการบำบัดฟื้นฟูต้องมีการควบคุมตัวบุคคลในบางกรณี ดังนั้น การใช้อำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพต่างๆ จึงต้องมีหลักประกันพอสมควร ดังนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีการเบี่ยงเบนคดีในชั้นศาล แต่ระบบมาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยนั้น มิได้มีการดำเนินการไปตามระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างครบถ้วนแต่เป็นลักษณะของการเบี่ยงเบนมาตรการทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนโดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของอัยการ ในการเบี่ยงเบนคดีออกไปจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สรุปว่าอำนาจในการสั่งกระบวนการพิจารณาและสั่งเกี่ยวกับการบังคับบำบัดของไทยกระทำโดยฝ่ายบริหารเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีศาลเข้ามาใช้อำนาจในส่วนการควบคุมตัวด้วยนั้น ก็เป็นเพียงการใช้อำนาจเบื้องต้นของการเข้าสู่กระบวนการในการบำบัดรักษา

มาตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศออสเตรเลีย มีแนวคิดเช่นเดียวกับกับมาตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทย คือ ต้องการจะฟื้นฟูสมรรถภาพหรือผู้ติดยาเสพติดให้หายจากการติดยา กล่าวคือ ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดถือว่าเป็นผู้ป่วยมีโชอาชญากรรมเน้นการฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษปราบปราม แต่ก็มีข้อแตกต่างกันอยู่ที่วิธีการก่อนเข้ารับการบำบัดรักษาโดยประเทศออสเตรเลียนั้นกำหนดให้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่มาตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีการเบี่ยงเบนคดีในชั้นของศาล ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดจะถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามปกติแต่ศาลจะไม่ลงโทษผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดแต่กลับกันจะให้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่การฟื้นฟูโดยวิธีการรอกการลงโทษตรงกับประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศไทยกำหนดให้ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่มาตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีการเบี่ยงเบนคดีในชั้นของพนักงานอัยการ

เมื่อเปรียบเทียบมาตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพของประเทศมาเลเซียกับมาตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพของประเทศไทยพบว่าแนวคิดในการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่

เหมือนกัน แต่ระบบในการบำบัดรักษาเพื่อเป็ยงเบนผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่การบำบัดรักษาฟื้นฟูประเทศ มาเลเซียใช้องค์กรตุลาการโดยศาล แต่ในประเทศไทยใช้ฝ่ายบริหารคือ พนักงานอัยการ จะเห็นได้ว่า ประเทศมาเลเซียมีระบบการแบ่งแยกอำนาจและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยเด็ดขาด

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

หัวข้อ	สหรัฐอเมริกา	ออสเตรเลีย	มาเลเซีย	ไทย
แนวคิด	มุ่งการบำบัดรักษา และฟื้นฟู มากกว่าการ ลงโทษ	มุ่งการบำบัดรักษา และฟื้นฟู มากกว่าการ ลงโทษ	มุ่งการบำบัดรักษา และฟื้นฟู มากกว่าการ ลงโทษ	มุ่งการบำบัดรักษา และฟื้นฟู มากกว่าการ ลงโทษ
องค์กรที่มีอำนาจ ในการสั่งควบคุมผู้ ตดยาเสพติดให้ เข้ารับการบำบัด รักษาและฟื้นฟู	ศาล เพราะ ต้องการให้มี หลักประกันสิทธิ เสรีภาพโดย องค์กรตุลาการ	ศาล เพราะ ต้องการให้มี หลักประกันสิทธิ เสรีภาพโดย องค์กรตุลาการ	ศาล เพราะ ต้องการให้มี หลักประกันสิทธิ เสรีภาพโดย องค์กรตุลาการ	อัยการ เพื่อ ต้องการลดคดีขึ้น สู่ศาล
มาตรการในการ เป็ยงเบนคดี	การรอกการลงโทษ	การรอกการลงโทษ	การรอกการลงโทษ	ชะลอการฟ้อง

การที่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ให้อำนาจฝ่ายบริหารโดย พนักงานอัยการเข้ามาวินิจฉัยการควบคุมตัว เพื่อทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มาตรการดังกล่าว ถือเป็นการให้ฝ่ายบริหารเข้ามาใช้อำนาจตุลาการ ดังนั้น สมควรให้โอนอำนาจดังกล่าว มาให้แก่ฝ่ายตุลาการ

จริงอยู่กฎหมายนี้ได้นำหลักการชะลอการฟ้องมาใช้ด้วย เพื่อต้องการให้การชะลอฟ้องจะลด ปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลแต่การชะลอฟ้องที่นานาอารยะประเทศใช้อยู่เป็นระบบการคุมประพฤติโดยไม่มี การควบคุมตัว ซึ่งใช้มาตรการคุมประพฤติโดยให้ผู้เข้ารับมาตรการชะลอการฟ้องมารายงานตัวต่อ พนักงานคุมประพฤติตามกำหนดเวลา แต่การชะลอการฟ้องภายใต้บทบัญญัตินี้มีการควบคุมตัวผู้ต้องหา เลย

สรุป และข้อเสนอแนะ

การที่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ให้อำนาจฝ่ายบริหารโดย พนักงานอัยการเข้ามาวินิจฉัยการควบคุมตัว เพื่อทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มาตรการดังกล่าวเป็นการให้ฝ่ายบริหารเข้ามาใช้อำนาจตุลาการ จึงสมควรให้โอนอำนาจดังกล่าวมา ให้แก่ฝ่ายตุลาการ จริงอยู่กฎหมายนี้ได้นำหลักการชะลอการฟ้องมาใช้ด้วย เพื่อต้องการจะลดปริมาณ คดีที่ขึ้นสู่ศาลแต่การชะลอฟ้องที่นานาอารยะประเทศใช้อยู่เป็นระบบการคุมประพฤติโดยไม่มี

การควบคุมตัว ซึ่งใช้มาตรการคุมประพฤติโดยให้ผู้เข้ารับมาตรการชะลอการฟ้องมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดเวลา แต่การชะลอการฟ้องภายใต้บทบัญญัตินี้มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาเลย ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศมาเลเซีย จะเห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศดังกล่าวได้บัญญัติให้การบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้นจะต้องดำเนินการผ่านกระบวนการยุติธรรมทางศาลดั่งนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควร แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 โดยให้ศาลเป็นผู้พิจารณาสั่งนำไปควบคุมไว้ในศูนย์บำบัดรักษา

บรรณานุกรม

- จิรนิติ หะวานนท์. (2543). *สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร :บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง. (2560). *อำนาจลงโทษความผิดสากลกับการลงโทษซ้ำตามประมวลกฎหมายอาญาไทย* วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ. ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2560).
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2531). *นิติปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: มิตรนราการพิมพ์.
- สมบูรณ์ ประสพเนต. (2525). ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และไทย. *วารสารราชทัณฑ์*. ปีที่ 30 (54).
- พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
- Dangerous Drug (Amendment) 1984
- Rebert L. Smith.(1978). *Community Correction: Rhetoric in search of Reality*. Resources Material Series No. 14(16-18).
- Sentencing Act 1991
- The Dangerous Ordinance 1952
- The Narcotic Addict Rehabilitation Amendments of 1971
- The United Nation Convention against illicit Traffic in Narcotic Drug and Psychotropic Substance, 1988